[2023] 4 ਐਸ ਸੀ.ਆਰ

ਪੀਤਾਂਬਰਮ

ਬਨਾਮ

ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

(2023 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1381)

03 ਮਈ, 2023

[ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ, ਜੱਜ।]

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973: ਧਾਰਾ 482-ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ-ਯੂ/ਐਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨਾ. 482-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਯੂ/ਐਸ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 420 ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੁਝ ਰਕਮ ਲਈ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ-ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ-ਅੰਤਮ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿ ਕੋਈ ਸਹੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇੱਕ ਹੋਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ - ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ-ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ-ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆਃ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਝੂਠੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਝੂਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਇਕੋ ਇਕ ਤੱਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। – ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬੇਈਮਾਨ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਝੂਠ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਧਾਰਾ 420 ਦੀ ਥ੍ਰੈਸ਼ਹੋਲਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੀ ਹੈ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯੂ/ਐਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨਾ. 482 ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 420 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973: ਧਾਰਾ 173(8) - ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਦੀ ਆਗਿਆ - ਆਯੋਜਿਤਃ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ - ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ/ਮੁੜ ਜਾਂਚ/ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ।

ਜਾਂਚਃ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ/ਮੁੜ ਜਾਂਚ/ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ-ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ।
ਵਿਨੈ ਤਿਆਗੀ ਬਨਾਮ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਲੀ (2013) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 762: [2012] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1005; ਟੀ.ਟੀ. ਐਂਟਨੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ (2001) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 181: [2001] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 942; ਵਿਨੂਭਾਈ ਹਰਿਭਾਈ ਮਾਲਵੀਆ ਅਤੇ ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ 2019 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ 1346; ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) (1997) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 361: [1996] 10 ਵਾਧੂ ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 880; ਜੀ.ਵੀ. ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਐਲ.ਐਚ.ਵੀ. ਪ੍ਰਸਾਦ (2000) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 693: [2000] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 123; ਹਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚਮਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ੁਨ ਕੁਮਾਰ ਸੁਰੇਖਾ (1973) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 823; ਮੀਨੂ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2006) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 359: [2006] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1086; ਹੇਮੰਤ ਧਸਮਨਾ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. (2001) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 536: [2001] 1 ਪੂਰਕ. ਐੱਸਸੀਆਰ 646; ਦੇਵੇਂਦਰ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। (2023) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 48; ਪਰਮਜੀਤ ਬੱਤਰਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ (2013) 13 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 673; ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ 1992 ਸਪਲਾਈ (1) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 335: [1990] 3 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 259; ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ। ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 2021 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ 315; ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਘਈ ਅਤੇ ਹੋਰ। v. ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। (2022) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 124-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2012] 13 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 1005	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 7
[2001] 3 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 942	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 7
[1996] 10 ਸਪਲਿ. ਐਸ ਸੀ ਆਰ 880	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 7
[2000] 2 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 123	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 7
[1973] 2 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 823	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 7
[2006] 3 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 1086	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 15
[2001] 10 ਸਪਲਿ. ਐਸ ਸੀ ਆਰ 646	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 16
[2023] 1 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 48	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 19
[2013] 13 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 673	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 21

[1990] 3 ਸਪਲਿ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 259	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 22
(2022) 7 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 124	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 24

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾਃ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2023 ਦੀ 1381.

ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 06.11.2019 ਤੋਂ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿਖੇ ਸੀਆਰਐਲਐਮਸੀ ਨੰ. 2018 ਦੇ 6314.

ਜ਼ੁਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਪੀ. ਐਸ ਮਨੋਜ ਵੀ. ਜਾਰਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਲਪਾ ਲੀਜ਼ਾ ਜਾਰਜ, ਕੇ. ਐਮ. ਵਿਗਨੇਸ਼ ਰਾਮ, ਨਸੀਬ ਮਸੀਹ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਰਸ਼ਨਾ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਕਸ਼ਿਤਾ ਅਗਰਵਾਲ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।
ਜੀ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਐੱਡ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.
ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ
ਸੰਜੈ ਕਰੋਲ, ਜੇ.
ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

1. ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਠਦੇ ਹਨ-ਇੱਕ, ਕੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ, ਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ, ਕੋਟਾਯਮ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?
2. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਆਰਐਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐੱਮਸੀ ਨੰ. 2018 ਦਾ 6314 ਮਿਤੀ 6 ਨਵੰਬਰ, 2019 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 482, ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰ. 1326/2017 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ.
3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 420 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1, ਹੁਣ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਸੁਨੀਸ਼ ਅਤੇ ਸੱਤ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਟਾਯਮ ਰਬੜ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਲਈ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਲੱਖ 83 ਹਜ਼ਾਰ 853 ਰੁਪਏ ਦੀ ਠੱਗੀ ਮਾਰੀ ਹੈ।

4. ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ 24 ਅਕਤੂਬਰ, 2015 ਨੂੰ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੰਬਰ 1838 ਆਫ਼ 2015 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ. 2 ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਚਾਚਾ ਹੈ।

5. 30 ਦਸੰਬਰ, 2015 ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਫ. ਆਰ.-1) ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-"ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ"...

6. ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐੱਫਆਰ-II) ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੰਬਰ 10, ਅਰਥਾਤ ਐਸ. ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਵਾਇਕੋਮ ਨੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਡੀ 2-43642/16/ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ, ਕੋਟਾਯਮ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

7. ਇਸ ਅਪੀਲ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ; ਧਾਰਾ 420, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ; ਕਿ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਾਮ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ, ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਨੈ ਤਿਆਗੀ ਬਨਾਮ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਲੀ [1]; T.T. ਐਂਟਨੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।[2]; ਵਿਨੂਭਾਈ ਹਰੀਭਾਈ ਮਾਲਵੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ [3]; ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) [4]; ਜੀ. ਵੀ. ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਐਲ. ਐਚ. ਵੀ. ਪ੍ਰਸਾਦ [5]; ਹਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚਮਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ੁਨ ਕੁਮਾਰ ਸੁਰੇਖਾ [6].

8. ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

9. ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ, ਕੋਟਾਯਮ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਧਾਰਾ 173 (8) ਹਨ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

"(8) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਜਿੱਥੇ

1 (2013) 5 ਐੱਸਸੀਸੀ 762
2 (2001) 6 ਐੱਸਸੀਸੀ 181
3 2019 ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ 1346
4 (1997) 1 ਐਸਸੀਸੀ 361
5 (2000) 3 ਐਸਸੀਸੀ 693
6 (1973) 2 ਐਸਸੀਸੀ 823

ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਰ ਸਬੂਤ, ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ; ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (6) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

10. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੂਭਾਈ ਹਰਿਭਾਈ ਮਾਲਵੀਆ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 173 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਉੱਪਰ). ਪੈਰਾ 25 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ, 1973 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਬੂਤ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। "ਸਾਰੇ" ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਾਰਾ 173 (8) ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 190 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ, ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗੀ। (8).

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪੁਨਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ,

12. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਨੈ ਤਿਆਗੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ।

“43. ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੈਨਨ ਵੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ", "ਤਾਜ਼ਾ" ਜਾਂ "ਡੀ ਨੋਵੋ" ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ "ਪੁਨਰ ਜਾਂਚ" ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। "ਤਾਜ਼ਾ", "ਡੀ ਨੋਵੋ" ਅਤੇ "ਪੁਨਰ ਜਾਂਚ" ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਸਮੀਕਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਏਜੰਸੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ। ਬੇਸ਼ਕ, ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਪੱਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

* * * * * * * *

45. "ਪੁਨਰ ਜਾਂਚ" ਜਾਂ "ਡੀ ਨੋਵੋ" ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼/ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਜੇ ਕੋਈ ਕੋਡ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਇੱਕ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ)।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਦਾਲਤ, ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ, "ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ" ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

13. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਰਾਜ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਨੈ ਤਿਆਗੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

22. "ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ" ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।(8). ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਛਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ "ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ" ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੋਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਲੱਭੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ "ਪੂਰਕ ਰਿਪੋਰਟ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "ਪੂਰਕ ਰਿਪੋਰਟ" ਸਹੀ ਸਮੀਕਰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਛਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਧਾਰ ਤਾਜ਼ਾ ਸਬੂਤ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਉਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ "ਪੁਨਰ ਜਾਂਚ", "ਤਾਜ਼ਾ" ਜਾਂ "ਡੀ ਨੋਵੋ" ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

14. ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ/ਪੁਨਰ ਜਾਂਚ/ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਪਿਛਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਜਾਂਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਕਿਉਂ ਹੈ।

15. ਮੀਨੂ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ 7 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 173 (2) (i) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੋਰਸ ਉਪਲਬਧ ਹਨਃ

(i) ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੋ

(ii) ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ।

(iii) ਧਾਰਾ 156 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿੱਧੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

16. ਹੇਮੰਤ ਧਸਮਾਨਾ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. 8 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।
17. ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ/ਪੁਨਰ ਜਾਂਚ/ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
18. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਫਆਰ ।। ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਸ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਵਾਇਕੋਮ ਨੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 2-43642/16/ਕੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ।
19. ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਨੈ ਤਿਆਗੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਵੇਂਦਰ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓਰਸ. [9] ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਾਂ ਪੂਰਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਜੋਂ ਵੀ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਮਕਾਲੀ ਐਕਸਪੋਸਿਟੋ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

7 (2006) 4 ਐਸਸੀਸੀ 359
8 (2001) 7 ਐਸਸੀਸੀ 536
9 (2023) 1 ਐਸਸੀਸੀ 48

ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਪੂਰਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

20. ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਆਗਿਆ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਐੱਫ. ਆਰ.-II ਆਧਾਰ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਐਫ. ਆਰ.-I ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

21. ਪਰਮਜੀਤ ਬੱਤਰਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ [10] (ਦੋ-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

22. ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ [11] (ਦੋ-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ) ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 482, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਹਨ-

"(1) ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 156 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 155 (2) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ.

(3) ਜਿੱਥੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬੇਲੋੜੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤ

10 (2013) 13 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 673

11.1992 ਪੂਰਕ (1) 335

ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਬਣਾਓ।

(4) ਜਿੱਥੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 155 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
(5) ਜਿੱਥੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਇੰਨੇ ਬੇਤੁਕੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹੈ।
(6) ਜਿੱਥੇ ਕੋਡ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ (ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ) ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਡ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੋਕ ਹੈ, ਪੀੜ੍ਹਤ ਧਿਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਵਾਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ.
(7) ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਨੀਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਦਨੀਤੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਗਲਤ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਨਫ਼ਰਤ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
23. ਨੀਹਰਿਕਾ ਇਨਫਰਾਸਟਰੱਕਚਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ[12]. ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

ਏ. ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਬੀਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ;

ਸੀ. ਜਦੋਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

12.2021 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ 315

ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਸੰਜਮ ਨਾਲ' ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਗਏ ਬਿਨਾਂ, ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਈ. ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ, ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ./ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ;

ਐਫ. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਨਿਯਮ ਦਾ ਕੱਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਦੁਰਲੱਭਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

ਜੀ. ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅੰਗ ਹਨ ਜੋ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪੂਰਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਅਣਉਚਿਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਫ਼ਰਤ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗਰਭਪਾਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ;
ਐਚ. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ, ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਫਿਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਚਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

24. ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 420 ਹੈ ਜੋ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਲਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਘਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ.[13] ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ (ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.)
"35. ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ, ਹੇਠ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ:

(i) ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਗਲਤ ਸੀ.
(ii) ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਝੂਠੀ ਸੀ।

13 (2022) 7 ਐਸਸੀਸੀ 124

(iii)ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਈਮਾਨ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਝੂਠੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
(iv) ਉਹ ਕੰਮ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ।

36. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰ.ਕੇ. ਵਿਜੈਸਾਰਥੀ ਬਨਾਮ ਸੁਧਾ ਸੀਤਾਰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ [ਆਰ ਕੇ. ਵਿਜੈਸਾਰਥੀ ਬਨਾਮ ਸੁਧਾ ਸੀਤਾਰਮ, (2019) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 739: (2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ ਆਰ ਆਈ) 454], ਸੈਕਸ਼ਨ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

(i) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 415 ਦੇ ਤਹਿਤ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ
(ii) ਠੱਗੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈਃ

(ਏ) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ
(ਆਰ ਕੇ) ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਸੀਲਬੰਦ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਣਾਉਣਾ, ਬਦਲਣਾ ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਧਾਰਾ 420 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਐਕਟ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ।
25. ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਬਾਬੂ (ਹੁਣ ਮ੍ਰਿਤਕ) ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਝੂਠੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਝੂਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਿਰਫ ਬਿਆਨ ਹਨ ਕਿ ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਾਰੇ ਘੱਟ ਹੈ।

26. ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ, ਧਾਰਾ 420 ਦੀ ਹੱਦ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
27. ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

28. ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ, ਕੋਟਾਯਮ ਅੱਗੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਜਾਂਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ।

29. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੀਆਰਐਲ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 6 ਨਵੰਬਰ, 2019 ਦਾ ਆਦੇਸ਼। ਐੱਮਸੀ ਨੰ. ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ 2018 ਦੀ 6314 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 2017 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਨੰਬਰ. 132 ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ (ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ) ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(ਸਹਾਇਕਃ ਰਾਖੀ, ਐਲ. ਸੀ. ਆਰ. ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler